

Omprövningsorganet för Vattenkraftens Miljöfond

UTLÅTANDE

i

ärende nr 2026/01: Vattenkraftens Miljöfond ./ . Verksamhetsutövaren

Fondens referensnummer: 007-20260419

Fastighetsbeteckning:

Stockholm, 1 juli 2026

Bakgrund

Vattenkraftens Miljöfond (Fonden) är ett frivilligt samarbete mellan ett antal svenska vattenkraftsaktörer som svarar för merparten av svensk vattenkraftsproduktion. Syftet med Fonden är att bidra med tilldelning av finansiella medel till utövare av vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel i Sverige (Verksamhetsutövare) som uppfyller de kriterier som anges i Allmänna villkor för finansiering via Vattenkraftens Miljöfond Sverige AB (Allmänna villkor).

Omprövningsorganet för Vattenkraftens Miljöfond (Omprövningsorganet) har till uppgift att på begäran av Verksamhetsutövare lämna utlåtande i fråga där oenighet uppstått mellan Verksamhetsutövaren och Fonden avseende beslut från Fonden som kan begäras omprövade (Utlåtande) samt verka för enhetlig och skälig bedömning vid Fondens beslut.

Enligt beslut av Fonden har ersättning för produktionsbegränsning till följd av minskad elproduktion på grund av anpassningen till moderna miljövillkor vid verksamheten XXXXX uteblivit. Verksamhetsutövaren har begärt omprövning av hur Fonden beräknat och värderat produktionsbegränsningar för verksamheten. Verksamhetsutövaren har begärt omprövning såvitt avser:

- 1) Hantering av näntäkter i värderingen av produktionsbegränsningarna
- 2) Hantering av ersättning för egenförbrukning
- 3) Hantering av produktion från solceller i beräkningen av normalårsproduktion

Såväl Verksamhetsutövaren som Fonden har inkommit med yttranden till Omprövningsorganet.

Efter komplettering från Verksamhetsutövaren har Fonden justerat beräkningarna såvitt avser näntäkterna i värderingen av produktionsbegränsningarna och angett att Fonden rätteligen skulle ha beviljat Verksamhetsutövaren ersättning för produktionsbegränsning om 44 554 kronor. Verksamhetsutövaren har därefter inte avhört. Omprövningsorganet har att pröva omprövningsärendet utifrån de yttranden som getts in och de frågor som Omprövningsorganet uppfattar ändå kvarstår.

Fondens beslut

Fonden har fastställt produktionsbegränsningsersättningen till noll kronor på grund av att det inte föreligger någon produktionsbegränsning till följd av moderna miljövillkor. Därefter har Fonden som angivits ovan anfört att produktionsbegränsningsersättningen skulle ha uppgått till 44 554 kronor.

Verksamhetsutövarens begäran

Verksamhetsutövaren har gjort gällande att Fondens beslut är felaktigt på grund av att Fonden använt sig av tidigare högre produktionsuppgifter. Verksamhetsutövaren har inte angett någon inställning till Fondens besked under handläggningen vid Omprövningsorganet om att produktionsbegränsningsersättningen skulle ha uppgått till 44 554 kronor.

Fondens inställning till begäran om omprövning

Fonden har bestritt att någon ändring ska göras av Fondens beslut rörande produktionsbegränsningsersättning med anledning av de invändningar som Verksamhetsutövaren riktat mot Fondens hantering av egenförbrukning samt Fastighetens produktion från solceller i beräkningen av normalårsproduktion.

Grunder för Verksamhetsutövarens begäran

Verksamhetsutövaren har i korthet angett följande till stöd för att Fonden ska ändra sitt beslut.

Enligt domslut beräknas ett framtida produktionsbortfall som Fonden inte tagit hänsyn till i sina beräkningar. Underlaget för Fondens beräkning bör avse kommande produktion och beräknat produktionsbortfall.

Nätintäkter

I nätintäkter har redovisats kostnader för det privata elabonnemanget som finns på fastigheten. Att redovisa kostnaderna för det privata elabonnemanget som en negativ nätintäkt kan inte vara korrekt. Detta är en kostnad som inte är knuten till kraftverket eftersom det krävs för den enskilde abonnenten oavsett om kraftverket finns eller inte.

Nätkostnaden bör således helt tas bort i detta fall för att få en rättvisande bedömning.

Egenförbrukning

Ingen egenförbrukning har redovisats trots att detta är den största kostnaden för verksamhetsutövaren eftersom det innebär att el måste köpas in som tidigare producerats. Inköpt el är betydligt dyrare eftersom det utöver elpriset tillkommer en överföringsavgift, elskatt, påslag och moms.

Det är dock svårt att härleda exakt egenförbrukning när det inte finns en mätare i kraftverket som mäter mängd producerad el. Det borde finnas någon schablon eller dylikt att utgå från när det gäller egenförbrukningen i dessa fall.

Solceller

Under normalårsproduktion redovisas ett avdrag från 2019–2022 för solceller. Den siffra som dragits av är den totala produktionen från solcellerna under perioden. Eftersom en del av solelsproduktionen går till egenförbrukning har endast en del matats ut på nätet. Således är det inte korrekt att dra av allt eftersom det är såld el som redovisas.

Mellan år 2008 och 2018, då ingen solelsproduktion skedde, var elförsäljningen i genomsnitt 18 482 kWh. Mellan 2019 och 2022 var elförsäljningen, med avdrag för producerad solel, endast 7 282 kWh. Troligtvis handlar det om ca 11 000 kWh som årligen produceras av solcellerna och används i fastigheten. Detta visar att det är mer korrekt att utgå från siffrorna mellan 2008 och 2018 och bortse från senare års elförsäljning, som inte är korrekt redovisad.

Sammanfattning

Att i detalj härleda historiska intäkter från elförsäljning vid verksamheten är svårt, likt vid de flesta privata anläggningar, eftersom det sker en egenförbrukning och dessutom produktion från solceller. Den beräknade produktionsförlusten är ca 9 000 kWh vilket bedöms vara en underskattning eftersom den inte tar hänsyn till egenförbrukning. Felaktigt redovisade nätkostnader innebär dessutom att ersättningen för produktionsförlusten blir 0. Vår bedömning är att åtminstone nätkostnaderna bör tas bort och en ny produktionsersättning beräknas. Ett förenklat sätt att beräkna egenförbrukning bör dessutom övervägas för att möjliggöra en mer rättvis beräkning av egenförbrukning.

Grunder för Fondens inställning

Fonden har i korthet angett följande till stöd för sin inställning.

Nätintäkter

Fonden har med anledning av Verksamhetsutöwarens begäran om omprövning genomfört en förnyad granskning av underlaget för beräkningen av nettovärdet av nätintäkt och nätkostnad för verksamheten. Fonden har då funnit att nätkostnaderna inte varit korrekt hanterade i beräkningen. Elnätsabonnemanget har räknats med i sin helhet trots att samma elnätsabonnemang använts både för Verksamhetsutöwarens inköp av el och för försäljning av den el som Verksamhetsutöwarens verksamhet har producerat. Det är inte rimligt. Ett elnätsabonnemang krävs dock för att verksamheten ska kunna mata ut el på nätet och utgör därmed en kostnad för verksamheten. Fonden bedömer att det är rimligt att verksamheten endast belastas med halva kostnaden för elnätsabonnemanget i beräkningen. Någon mer precis uppdelning av kostnaden har Fonden inte något underlag för att göra. Därtill har Fonden gjort bedömningen att det är rimligt att kostnaden för elöverföringsavgift inte tas

med i beräkningen av nätintäkter och nätkostnader för denna verksamhet, då den främst bedöms avse Verksamhetsutövarens inköpta el.

Egenförbrukning

Med egenförbrukning menas användning av el som producerats inom ett lokalt nät, utan att elproduktionen distribuerats ut på det publika nätet. Verksamhetsutövaren kan under vissa förutsättningar vara berättigad ersättning för egenförbrukning. Ersättningen är schabloniserad och erhålls utöver ersättningen för produktionsbegränsning som beräknats i värderingsmodellen *Snurran*. Värderingen av framtida produktionsbegränsning och ersättning för egenförbrukning är alltså två separata ersättningar och beräknas oberoende av varandra; det ena ersätter uteblivna intäkter (beräkning med *Snurran*), det andra kompenserar för ökade kostnader (egenförbrukningsschablon) som kan uppstå när verksamhetsutövaren behöver köpa in el istället för att nyttja elen man tidigare producerat själv.

Fonden förstår denna del av Verksamhetsutövarens begäran om omprövning som att Verksamhetsutövaren anser att Fonden bör ersätta egenförbrukning även om Verksamhetsutövaren inte har någon mätning av den producerade el som egenförbrukats, trots att verksamheten kommer att fortsätta producera el och leverera till elnätet samt att all produktion inte använts lokalt.

Fonden bestrider denna del av begäran, då ersättning för egenförbrukning endast kan utgå under vissa förutsättningar, vilka i fallet med verksamheten XXXXX inte är uppfyllda. Verksamheten har ingen mätning av egenförbrukningen, och produktionen fortsätter efter genomförda miljöåtgärder samtidigt som all produktion inte förbrukas lokalt via icke-publikt nät. Fondens regler medger inte att Fonden ersätter Verksamhetsutövaren för de ökade kostnader som uppstår när Verksamhetsutövaren behöver köpa in el istället för att nyttja den el som Verksamhetsutövarens verksamhet har producerat.

Solceller

Verksamhetsutövaren har tillhandahållit elnätsfakturor som visar på mängden el som har producerats och sålts ut på elnätet. Då man har en solcellsanläggning och ett vattenkraftverk på samma abonnemang/mätare innehåller såld el på elnätsfakturorna både det som producerats av vattenkraftverket och av solcellsanläggningen, utan att dessa särskiljs.

För att kunna skilja ut vad som producerats av solcellsanläggningen har Verksamhetsutövaren inkommit med underlag i form av skärmdumpar från en applikation som mäter solcellsproduktionen. Underlagen från dessa skärmdumpar har Fonden använt för att subtrahera solcellsproduktion respektive år.

Då Verksamhetsutövaren inte inkommit med några ytterligare underlag eller värden som visar på hur stor andel av den sålda elen som kommer från vattenkraftverket respektive solcellsanläggningen har Fonden utgått från värdena från skärmdumparna vid beräkningen. Fonden har gjort bedömningen att det inte är möjligt att räkna bort en mindre del av solcellsproduktionen från den sålda elen, då inget ytterligare underlag har tillhandahållits.

Omprövningsorganets bedömning

Utgångspunkter

Om anpassningen till moderna miljövillkor innebär att en verksamhetsutövare kan producera mindre el i sin verksamhet kan ersättning sökas för detta från Vattenkraftens Miljöfond.

I de Allmänna villkoren avsnitt 3.4.2 anges att finansiering kan utgå för Produktionsbegränsningar som följer av Domstolsprövning. Av definitionerna i de Allmänna villkoren framgår att "Produktionsbegränsningar" avser produktionsförluster och produktionsbegränsningar av fortvarig karaktär (inklusive till följd av utrivning) och som uppkommer till följd av anpassning till Moderna Miljövillkor och som beräknas enligt vad som anges i avsnitt 3.4.2.

I femte stycket i de Allmänna villkoren avsnitt 3.4.2 anges att den vid var tidpunkt tillämpade värderingsmodellen för ersättning för Produktionsbegränsningen och beräkningsmodellen för beräkning av Produktionsbegränsningen, samt en mer detaljerad beskrivning av förutsättningar och data som ska användas vid beräkningarna av såväl ersättningen som Produktionsbegränsningen, finns att tillgå via Vattenkraftens Miljöfond.

Av Fondens hemsida (www.vattenkraftensmiljofond.se) framgår förutsättningar för produktionsbegränsningsersättning samt underlag för beräkningar.¹

Hur ska elnätsabonnemanget hanteras i beräkningen?

Av genomförandeplan (version 5) för verksamheten framgår att Produktionsbegränsningar uppstår till följd av Domstolsprövning vid XXXXX men att ersättning uteblir till följd av att egenförbrukningen inte styrkts och eftersom den angivna nätkostnaden är hög.

Verksamhetsutövaren har gjort gällande att hela kostnaden för elnätsabonnemanget ska dras av vid beräkningen av nätintäkter och nätkostnader. Fonden har i sin justerade beräkning medgett att halva kostnaden ska tas med. Fonden har även justerat beräkningen så att kostnaden för elöverföringsavgift inte tas med i beräkningen av nätintäkter och nätkostnader för verksamheten, då den främst bedöms avse Verksamhetsutövarens inköpta el.

Omprövningsorganet gör följande bedömning när det gäller nätkostnaden.

Även om det är korrekt som Verksamhetsutövaren anført att elabonnemanget krävs på fastigheten för privat bruk oavsett om kraftverket finns eller ej kan kraftverket inte mata ut el på nätet utan elabonnemanget. Det är således en förutsättning för verksamheten. Verksamhetsutövaren har inte anført något ytterligare till stöd för sin inställning att hela kostnaden ska dras av och har inte heller inkommit med något underlag som visar i vilken

¹ <https://vattenkraftensmiljofond.se/verktyg/produktionsbegransningar/>

utsträckning nyttjandet av abonnemanget är privat eller drivet av verksamheten. Omprövningsorganet har mot den bakgrunden inte möjlighet att göra någon annan bedömning i denna del än Fonden gjort i sin reviderade bedömning. Omprövningsorganet finner att Fondens bedömning är rimlig och rekommenderar inte någon mer omfattande ändring än den som Fonden medgett.

Har Verksamhetsutövaren rätt till ersättning för egenförbrukning?

De Allmänna villkoren hänvisar i nu aktuellt hänseende till Fonden. Av Fondens hemsida (www.vattenkraftensmiljofond.se) framgår bland annat att en Verksamhetsutövare kan ha rätt till en schabloniserad ersättning som kompensation för de ökade kostnader som kan uppstå för en verksamhetsutövare som behöver köpa in el i stället för att nyttja elen som verksamhetsutövaren tidigare producerade själv till följd av de miljöåtgärder som verksamhetsutövaren behöver genomföra.

Ett av grundkraven för att ersättning ska kunna utgå anges vara att egenförbrukningen ska mätas och dokumenteras. Egenförbrukningen ska tydligt gå att särskilja från den el som sålts eller köpts på elnätet. Det måste även gå att särskilja vattenkraftverkets produktion från eventuella andra elproducerande enheter på det lokala nätet (t.ex. solceller).

Vidare anges att om det är fråga om fortsatt produktion efter genomförda miljöåtgärder så kan en schabloniserad ersättning för egenförbrukning endast utgå om all förbrukning används lokalt, det vill säga via eget, icke-publikt nät. Det är verksamhetsutövaren som ska bevisa att el inte levererats till elnätet.

Verksamhetsutövaren har anfört att det är svårt att härleda exakt egenförbrukning när det inte finns en mätare i kraftverket som mäter mängd producerad el. Verksamhetsutövaren har alltså inte kunnat mäta och dokumentera egenförbrukningen. Eftersom ett av grundkraven för rätten till ersättning för egenförbrukning är att egenförbrukningen ska kunna mätas och dokumenteras gör Omprövningsorganet redan på denna grund samma bedömning som Fonden. Någon ersättning för egenförbrukning kan inte utgå.

Därtill kommer att Verksamhetsutövaren inte har bevisat att el inte har levererats till elnätet vilket är en förutsättning för ersättning för egenförbrukning vid fortsatt produktion efter genomförda miljöåtgärder. Även på denna grund gör Omprövningsorganet samma bedömning som Fonden i den nu aktuella frågan.

Verksamhetsutövaren har hänvisat till att det borde finnas en schablon för egenförbrukning. Omprövningsorganet konstaterar att det finns en schablon för själva egenförbrukningsersättningen, men för att denna ska kunna tillämpas krävs att villkoren för ersättning först infriats. Som redan konstaterats är så inte fallet här.

Omprövningsorganet finner sammanfattningsvis att Verksamhetsutövaren inte har rätt till ersättning för egenförbrukning enligt de Allmänna villkoren och Fondens regler för ersättning för egenförbrukning och rekommenderar således inte någon ändring av Fondens beslut i denna del.

Ska hänsyn tas till egen förbrukning av el som Fastighetens solceller tillverkat?

Verksamhetsutövaren menar att Fonden inte tagit hänsyn till Fastighetens egen förbrukning av el utan gjort avdrag för all el som tillverkats av Fastighetens solceller vid bedömningen av hur mycket el som producerats och sålts ut på elnätet. Fonden har i avsaknad av andra underlag än underlag som visar den totala tillverkningen av solcellsel räknat av all el producerad av solcellerna.

Verksamhetsutövaren har beretts tillfälle att inkomma med kommentarer samt ytterligare underlag, men så har inte skett. Omprövningsorganet kan därför inte komma till någon annan slutsats än Fonden. I avsaknad av underlag som visar Fastighetens egen förbrukning av el får avdrag göras för all el som producerats av solcellerna på Fastigheten. Omprövningsorganet rekommenderar inte någon ändring av Fondens beslut i denna del.

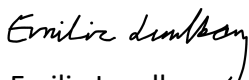
Beslut

Efter Verksamhetsutövarens begäran om omprövning har Vattenkraftens Miljöfond medgett att Vattenkraftens Miljöfond rätteligen skulle ha beviljat Verksamhetsutövaren ersättning för produktionsbegränsning om 44 554 kronor. Omprövningsorganet rekommenderar att Fonden beviljar Verksamhetsutövaren ersättning för produktionsbegränsning i enlighet med sitt medgivande.

Omprövningsorganet finner i övrigt inte skäl att rekommendera någon ändring av Vattenkraftens Miljöfonds beslut.

Bedömningen är grundad på Allmänna villkor för finansiering via Vattenkraftens Miljöfond Sverige AB reviderade 2020-09-08 och Riktlinjer för Vattenkraftens Miljöfonds omprövningsorgan fastställda av Vattenkraftens Miljöfond den 8 september 2020.

För Omprövningsorganet

Emilia Lundberg